

Table of Contents

Table of Contents	1
Podatek od czynności cywilnoprawnych. Opłata skarbową	2
Zakres obowiązywania PCC	2
Ustalenie podstawy opodatkowania	3
Umowa sprzedaży	3
Umowa zamiany	3
Umowy spółki	3
Inne czynności	3
Wysokość podatku	4
Kto ma obowiązek zapłacić podatek?	4
Zakup rzeczy ruchomych od osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej	4
Opłata skarbową	5

Podatek od czynności cywilnoprawnych. Opłata skarbową

Z podatkiem od czynności cywilnoprawnych z pewnością miałeś lub będziesz miał styczność nieraz. Kiedy kupujesz samochód, mieszkanie czy meble w obrocie prywatnym, powstaje obowiązek zapłaty PCC. Podobnie jest przy umowie pożyczki. Planując transakcje dobrze wiedzieć, z jakim podatkiem trzeba się będzie zmierzyć - bo to najczęściej na kupującym czy pożyczkobiorcy ciąży obowiązek podatkowy. Ale zacznijmy od początku.

Zakres obowiązywania PCC

Podatkowi od czynności cywilnoprawnych podlegają:

1. następujące czynności cywilnoprawne:
 - a. umowy sprzedaży oraz zamiany rzeczy i praw majątkowych,
 - b. umowy pożyczki pieniędzy lub rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku,
 - c. umowy darowizny – w części dotyczącej przejęcia przez obdarowanego długów i ciężarów albo zobowiązań darczyńcy,
 - d. umowy dożywocia,
 - e. umowy o dział spadku oraz umowy o zniesienie współwłasności – w części dotyczącej spłat lub dopłat,
 - f. ustanowienie hipoteki,
 - g. ustanowienie odpłatnego użytkowania, w tym nieprawidłowego, oraz odpłatnej służebności,
 - h. umowy depozytu nieprawidłowego,
 - i. umowy spółki;
2. zmiany umów wymienionych w pkt 1, jeżeli powodują one podwyższenie podstawy opodatkowania podatkiem od czynności cywilnoprawnych;
3. orzeczenia sądów, w tym również polubownych, oraz ugody, jeśli wywołują takie same skutki prawne jak czynności cywilnoprawne wymienione w pkt 1 lub 2.

Przedsiębiorcy będą mieli najczęściej do czynienia z czynnościami wymienionymi w punktach a, b, g oraz i – są to czynności powszechne w obrocie gospodarczym.

Ale w profesjonalnym obrocie czynności wymienione w punktach a, b oraz g odbywają się zwykle między podatnikami VAT czynnymi lub podatnikami, którzy korzystają ze zwolnienia z VAT ze względu na wysokość obrotów.

Dlatego bardzo ważny jest przepis ustawy z 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (dalej: ustawa o PCC) wyłączający spod działania ustawy między innymi czynności cywilnoprawne, inne niż umowa spółki i jej zmiany, jeżeli przynajmniej jedna ze stron z tytułu dokonania tej czynności jest:

- opodatkowana podatkiem od towarów i usług,
- zwolniona z podatku od towarów i usług, z wyjątkiem:
 - umów sprzedaży i zamiany, których przedmiotem jest nieruchomości lub jej część albo prawo użytkowania wieczystego, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, prawo do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej bądź prawo do miejsca postojowego w garażu wielostanowiskowym lub udział w tych prawach,
 - umowy sprzedaży udziałów i akcji w spółkach handlowych.

Większość transakcji, które wykonują przedsiębiorcy, nie będzie więc podlegała przepisom ustawy o PCC.

Przykłady

1. Pan Adam kupuje w hurtowni towary handlowe. Ponieważ hurtownia z tytułu czynności sprzedaży jest podatnikiem VAT, transakcja ta nie podlega PCC.
2. Pan Henryk pożyczył od spółki z o.o., której jest udziałowcem, pewną kwotę pieniędzy. Ponieważ spółka z tytułu tej czynności jest podatnikiem VAT, transakcja nie podlega PCC – nie ma przy tym znaczenia, że usługa udzielenia pożyczki jest zwolniona z VAT na mocy ustawy.
3. Pani Anna wdzierzała od firmy zajmującej się dostawą mrożonek zamrażarkę za ustaloną w umowie kwotę. Ponieważ firma będąca właścicielem zamrażarki jest z tytułu tej czynności podatnikiem VAT, umowa nie będzie podlegała PCC.

I jeszcze dwa **istotne zwolnienia**: od PCC zwolniona jest sprzedaż rzeczy ruchomych, jeżeli podstawa opodatkowania nie przekracza **1000 zł** oraz drobne pożyczki - również do kwoty 1000 zł.

Odesłania do aktów prawnych

[Ustawa o PCC - Art. 1-2](#)

Ustalenie podstawy opodatkowania

Szczególnie ważne dla prawidłowości rozliczeń podatkowych jest ustalenie podstawy opodatkowania. Ustawa o PCC określa sposób ustalenia podstawy dla każdej z opodatkowanych czynności.

Umowa sprzedaży

Przy umowie sprzedaży podstawą opodatkowania jest wartość rynkowa rzeczy lub prawa majątkowego, którą należy określić na bazie przeciętnych cen stosowanych w obrocie rzeczami tego samego rodzaju i gatunku, z uwzględnieniem ich miejsca położenia, stanu i stopnia zużycia, oraz w obrocie prawami majątkowymi tego samego rodzaju, z dnia dokonania tej czynności, bez odliczania długów i ciężarów.

Spory między podatnikami a administracją podatkową w obszarze PCC bardzo często dotyczą właśnie ustalenia podstawy opodatkowania. Wielu czytelników na pewno spotkało się z sytuacją, w której jako nabywcy samochodu podali w umowie wartość odbiegającą zdaniem urzędu skarbowego od wartości rynkowej. Ustawa o PCC przewiduje w takich sytuacjach szczególną procedurę.

Jeżeli podatnik nie określi wartości przedmiotu czynności cywilnoprawnej lub wartość przez niego określona nie odpowiada według oceny organu podatkowego wartości rynkowej, organ ten wzywa podatnika do jej określenia, podwyższenia lub obniżenia. W takim wezwaniu organ podatkowy wskazuje termin spełnienia żądania, który jednak nie może być krótszy niż 14 dni od dnia doręczenia wezwania. Jednocześnie organ podatkowy poda proponowaną wartość czynności, określoną na podstawie własnej wstępnej oceny.

I tu mamy dwie drogi do wyboru: zgodzić się z wartością wskazaną przez urzędnika lub nie. W tym drugim przypadku organ podatkowy dokona określenia wartości rynkowej z uwzględnieniem opinii biegłego lub przedłożonej przez podatnika wyceny rzeczoznawcy. Jeżeli organ podatkowy powoła biegłego, a wartość określona z uwzględnieniem jego opinii różni się o więcej niż 33% od wartości podanej przez podatnika, koszty opinii ponosi podatnik.

Umowa zamiany

Przy umowie zamiany podstawę opodatkowania stanowi:

- a. w przypadku lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość lub własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego na taki lokal albo prawa do lokalu – różnica wartości rynkowych zamienianych lokali bądź praw do lokali,
- b. w pozostałych przypadkach – wartość rynkowa rzeczy lub prawa majątkowego, od którego przypada wyższy podatek.

Umowy spółki

Podstawę opodatkowania stanowi:

- a. przy zawarciu umowy – wartość wkładów do spółki osobowej albo wartość kapitału zakładowego,
- b. przy wniesieniu lub podwyższeniu wkładów do spółki osobowej lub podwyższeniu kapitału zakładowego – wartość wkładów powiększających majątek spółki osobowej bądź wartość, o którą podwyższono kapitał zakładowy,
- c. przy dopłatach – kwota dopłat,
- d. przy pożyczce udzielonej spółce przez wspólnika – kwota lub wartość pożyczki,
- e. przy oddaniu spółce rzeczy albo praw majątkowych do nieodpłatnego używania – roczna wartość nieodpłatnego używania, którą przyjmuje się w wysokości 4% wartości rynkowej rzeczy bądź prawa majątkowego oddanego do nieodpłatnego używania,
- f. przy przekształceniu lub łączeniu spółek – wartość wkładów do spółki osobowej powstałej w wyniku przekształcenia albo wartość kapitału zakładowego spółki kapitałowej powstałej w wyniku przekształcenia bądź połączenia.

Inne czynności

Podstawę opodatkowania stanowi:

- przy umowie darowizny – wartość długów i ciężarów albo zobowiązań przejętych przez obdarowanego,
- przy ustanowieniu odpłatnego użytkownika, w tym również nieprawidłowego, oraz odpłatnej służebności – wartość świadczeń użytkownika bądź osoby, na rzecz której ustanowiono służebność, za okres, na jaki prawa te zostały ustanowione,
- przy umowie pożyczki i umowie depozytu nieprawidłowego – kwota lub wartość pożyczki albo depozytu.

Odesłania do aktów prawnych

[Ustawa o PCC - Art. 6-7](#)

Wysokość podatku

Procentowe stawki podatku zostały określone w ustawie o PCC. Dla najczęściej wykonywanych przez przedsiębiorców czynności wynoszą one:

1. od umowy sprzedaży:
 - a. nieruchomości, rzeczy ruchomych, prawa użytkowania wieczystego, własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego, spółdzielczego prawa do lokalu użytkowego oraz wynikających z przepisów prawa spółdzielczego: prawa do domu jednorodzinnego oraz prawa do lokalu w małym domu mieszkalnym – 2%,
 - b. innych praw majątkowych – 1%;
2. od umów zamiany, dożywocia, o dział spadku, o zniesienie współwłasności oraz darowizny:
 - a. przy przeniesieniu własności nieruchomości, rzeczy ruchomych, prawa użytkowania wieczystego, własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego, spółdzielczego prawa do lokalu użytkowego oraz wynikających z przepisów prawa spółdzielczego: prawa do domu jednorodzinnego oraz prawa do lokalu w małym domu mieszkalnym – 2%,
 - b. przy przeniesieniu własności innych praw majątkowych – 1%;
3. od umowy ustanowienia odpłatnego użytkowania, w tym nieprawidłowego, oraz odpłatnej służebności – 1%;
4. od umowy pożyczki oraz depozytu nieprawidłowego – 0,5%;
5. od ustanowienia hipoteki:
 - a. na zabezpieczenie wierzytelności istniejących – od kwoty zabezpieczonej wierzytelności – 0,1%,
 - b. na zabezpieczenie wierzytelności o wysokości nieustalonej – 19 zł;
6. od umowy spółki – 0,5%.

Odesłania do aktów prawnych

[Ustawa o PCC - Art. 6-7](#)

Kto ma obowiązek zapłacić podatek?

W czynności cywilnoprawnej najczęściej uczestniczą dwie lub więcej stron. Pojawia się wobec tego konieczność rozstrzygnięcia, na kim ciąży obowiązek zapłaty podatku (to właśnie zobowiązany będzie ewidencjonował ten podatek w PKPiR).

Ustawa o PCC rozstrzyga ten problem.

Obowiązek podatkowy ciąży:

- przy umowie sprzedaży – na kupującym,
- przy umowie zamiany – na stronach czynności,
- przy umowie darowizny – na obdarowanym,
- przy ustanowieniu odpłatnego użytkowania, w tym również nieprawidłowego, oraz odpłatnej służebności – na użytkowniku lub nabywającym prawo służebności,
- przy umowie pożyczki i umowie depozytu nieprawidłowego – na biorącym pożyczkę lub przechowawcy,
- przy umowie spółki cywilnej – na wspólnikach, a przy pozostałych umowach spółki – na spółce.

Odesłania do aktów prawnych

[Ustawa o PCC - Art. 3-5](#)

Zakup rzeczy ruchomych od osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej

W trakcie prowadzenia działalności gospodarczej przedsiębiorcy kupują różnego rodzaju rzeczy od osób fizycznych, które działalności nie prowadzą. Ponieważ nie ma zastosowania wyłączenie z tytułu obowiązku w VAT po stronie sprzedającego, a po stronie kupującego (przedsiębiorcy) taki obowiązek też najczęściej nie powstanie (z wyłączeniem szczególnych przypadków określonych w ustawie o VAT) – kupujący, czyli przedsiębiorca, będzie musiał określić wartość transakcji i odprowadzić od niej PCC.

Jeżeli podstawa opodatkowania dla tej czynności nie przekracza 1000 zł, czynność ta jest z podatku zwolniona.

Co jednak, gdy kupujemy od jednej osoby w jednym dniu różne rzeczy, których jednostkowa wartość nie przekracza 1000 zł, a łączna już tak?

Zwróćcie, proszę, uwagę na zapis z ustawy o PCC: „podatkowi podlegają umowy sprzedaży”.

Z tego wniosek, że dla stwierdzenia, czy powstanie obowiązek podatkowy, należy określić wartość, którą przynosi pojedyncza umowa. Tak więc jeżeli zawrzemy kilka oddzielnych transakcji zakupu, dla wskazania, czy powinniśmy zapłacić PCC, należy brać pod uwagę wartość każdej z umów z osobna.

Przykłady

1. Na aukcji internetowej kupiliśmy cztery komody z przeznaczeniem do dalszej odsprzedaży. Każda z nich kosztowała 500 zł, ale zakupu dokonaliśmy w ramach jednej aukcji. Zawarliśmy więc jedną umowę i trzeba będzie zapłacić podatek w wysokości 40 zł (2% od 2000 zł).
2. Kupiliśmy te same cztery komody po 500 zł, ale tym razem każda z nich była wystawiona na innej aukcji. Zawarliśmy zatem cztery umowy, każdą o wartości 500 zł. Nie powstanie obowiązek podatkowy w PCC.

Czy oznacza to, że przy zakupie np. na pchlim targu różnych rzeczy do dalszej odsprzedaży od tej samej osoby w tym samym czasie możemy dokonać podobnej operacji i uznać, że zawarliśmy kilka umów?

Moim zdaniem tak. W tej konkretnej sytuacji każdą z rzeczy negocjowaliśmy bowiem osobno, mogliśmy dla każdej rzeczy modyfikować umowę, np. w zakresie terminu do zwrotu, długości gwarancji itp.

Uwaga!

Ordynacja podatkowa określa przypadki, w których organ podatkowy może uznać, że działania podatników miały na celu wyłącznie obejście prawa i zostały dokonane czynności pozorne w celu minimalizowania podstawy opodatkowania. W razie takiego sporu to podatnik będzie musiał wykazać, że zawarł odrębne umowy.

Ćwiczenie

Otwórz ustawę o PCC: [Ustawa o PCC](#)

Znajdź rozdział poświęcony zwolnieniom. Sprawdź, jakie czynności ustawa zwalnia od podatku od PCC. Sprawdź również, jak relacje rodzinne mogą wpłynąć na wysokość podatku.

Odesłania do aktów prawnych

[Ustawa o PCC - Art. 8-9](#)

Opłata skarbową często jest mylona z podatkiem od czynności cywilnoprawnych. A to zupełnie inne daniny. PCC, jak sama nazwa wskazuje obejmuje różnego rodzaju czynności, wpływające na relacje pomiędzy podmiotami (osobami fizycznymi i organizacjami). Opłata skarbową tymczasem to opłata związana z niektórymi czynnościami urzędowymi.

Opłata skarbową

Opłata skarbową ma w założeniu pokryć część kosztów związanych z wykonywaniem procedur urzędowych i podlegają jej następujące czynności:

1. w sprawach indywidualnych z zakresu administracji publicznej:
 - a. dokonanie czynności urzędowej na podstawie zgłoszenia lub na wniosek,
 - b. wydanie zaświadczenia na wniosek,
 - c. wydanie zezwolenia (pozwolenia, koncesji),
2. w sprawach z zakresu administracji publicznej lub w postępowaniu sądowym – złożenie dokumentu stwierdzającego udzielenie pełnomocnictwa lub prokury albo jego odpisu, wypisu bądź kopii.

Opłacie podlegają również dokonanie czynności urzędowej, wydanie zaświadczenia oraz zezwolenia (pozwolenia) przez podmiot inny niż organ administracji rządowej i samorządowej, w związku z wykonywaniem zadań z zakresu administracji publicznej, a także złożenie w takim podmiocie dokumentu stwierdzającego udzielenie pełnomocnictwa lub prokury albo jego odpisu, wypisu bądź kopii.

Obowiązki, zwolnienia oraz dokładne określenie przedmiotu opłaty skarbowej uregulowane zostały w ustawie z 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej, a ponieważ ustawa zawiera liczne zwolnienia oraz wyłączenia podmiotowe i przedmiotowe, zachęcam do jej lektury.

Ćwiczenie

Otwórz ustawę o opłacie skarbowej. Zwróć uwagę na przedmiot tej ustawy. Zobacz, które czynności dotyczą często osób

prywatnych.

Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą najczęściej będą uiszczali opłatę skarbową od czynności związanych z wydawaniem:

- decyzji i pozwoleń związanych z działalnością inwestycyjną,
- decyzji i pozwoleń związanych z ochroną środowiska,
- decyzji, pozwoleń, przyrzeczeń itp. związanych z pozwoleńiami i koncesjami na działalność gospodarczą regulowaną i koncesjonowaną,
- duplikatów dokumentów urzędowych,
- informacji o innych podmiotach gospodarczych.

Chyba najpopularniejszą czynnością, przy której występuje opłata skarbową, jest wydanie zaświadczenia o niezaleganiu w podatkach lub stwierdzającego stan zaległości. Opłata dotyczy każdego egzemplarza.

Ważne!

Jeżeli w sprawie podlegającej opłacie skarbowej zostanie użyte zaświadczenie wydane dla sprawy niepodlegającej tej opłacie, obowiązek zapłaty powstaje z chwilą użycia tego zaświadczenia.

Wysokość opłaty skarbowej jest bardzo zróżnicowana – w założeniu ma pokrywać koszt wystawienia niezbędnego dokumentu.

Zobowiązani do zapłaty

Obowiązek uiszczenia opłaty skarbowej ciąży na osobach fizycznych, osobach prawnych i jednostkach organizacyjnych niemających osobowości prawnej, jeżeli wskutek dokonania przez nie zgłoszenia lub na ich wniosek dokonuje się czynności urzędowej albo jeżeli na ich wniosek wydaje się zaświadczenie bądź zezwolenie (pozwolenie, koncesję), a w przypadku istnienia prokury (pełnomocnictwa, umocowania) – na mocodawcy, pełnomocniku, przedsiębiorcy albo prokurencie.

Obowiązek jest solidarny, jeżeli czynności objętej opłatą skarbową dokonuje się na wspólny wniosek (w wyniku wspólnego zgłoszenia) więcej niż jednego podmiotu. Jeśli jeden z nich jest z opłaty skarbowej zwolniony podmiotowo, obowiązek zapłaty ciąży solidarnie na pozostałych stronach tej czynności.

Moment powstania obowiązku zapłaty

Obowiązek zapłaty opłaty skarbowej powstaje:

- a. od dokonania czynności urzędowej – z chwilą dokonania zgłoszenia lub złożenia wniosku o dokonanie czynności urzędowej,
- b. od wydania zaświadczenia – z chwilą złożenia wniosku o wydanie zaświadczenia,
- c. od wydania zezwolenia (pozwolenia, koncesji) – z chwilą złożenia wniosku o wydanie zezwolenia (pozwolenia, koncesji),
- d. od złożenia dokumentu stwierdzającego udzielenie pełnomocnictwa lub prokury oraz od jego odpisu, wypisu bądź kopii – z chwilą złożenia dokumentu w organie administracji publicznej, sądzie lub innym podmiocie, uprawnionym do przyjęcia dokumentu.

Zgodnie z przepisami ustawy opłatę skarbową wpłaca się z chwilą powstania obowiązku jej zapłaty. W praktyce podmioty wydające decyzje, zezwolenia itp. odmówią przyjęcia dokumentów bez przedstawienia dowodu uiszczenia opłaty skarbowej.

Zapłaty dokonuje się w kasie właściwego organu podatkowego lub na jego rachunek.

Dowodem księgowym, który pozwoli zaliczyć opłatę skarbową do kosztów, jest albo potwierdzenie zapłaty uzyskane w kasie, albo potwierdzenie przelewu opłaty.

Zwrot opłaty

Bywają przypadki, w których opłata skarbową zostanie zwrócona. Zawsze dzieje się to na wniosek podatnika, nie wystarczy samo zaistnienie przesłanki do zwrotu opłaty.

Dodatkowo należy pamiętać, że nie podlega zwrotowi opłata po upływie 5 lat, licząc od końca roku, w którym ją uiszczono.

Zwrotowi podlega opłata:

- od dokonania czynności urzędowej – jeżeli mimo zapłacenia opłaty nie dokonano czynności urzędowej,

- od wydania zaświadczenia lub zezwolenia (pozwolenia, koncesji) – jeżeli mimo zapłacenia opłaty nie wydano zaświadczenia lub zezwolenia (pozwolenia, koncesji).

I tak oto dotarliśmy do końca pierwszego e-kursu z cyklu, poświęconego podstawom podatkowym, rachunkowości, ubezpieczeń społecznych i prawa pracy. Kolejny e-kurs w całości poświęcamy podatkowi od towarów i usług (czyli podatkowi VAT). To podatek pośredni, który płacimy jako konsumenci w cenie towarów i usług bez prawa do jego odliczenia, a jako przedsiębiorcy - z zachowaniem tego prawa w granicach określonych dość skomplikowanymi przepisami.

Jeżeli interesujesz się zawodowo tematami związanymi z podatkami, rachunkowością, prawem pracy i ubezpieczeń społecznych, zapraszamy na stronę www.kursy.podatki.biz, gdzie znajdziesz dziesiątki kursów, dostępnych w ofercie abonamentowej, dostępnej dla każdego lub pojedynczo.

Zapraszamy!